

Ο ΠΡΙΓΚΨ ΜΕΤΤΕΡΝΙΧΟΣ

Ὡς ἐν καιρῷ ἀνηγγείλαμεν, ἀπὸ τῆς 1ης τοῦ μηνὸς τούτου ἤρχισεν ἡ ἐκδόσις τῆς **Ἱστορίας τοῦ 10' Αἰῶνος** τοῦ καθηγητοῦ κ. Π. Καρολίδου, ἣν ἀνέλαβεν ὁ διευθυντὴς τοῦ Βιβλιοπωλείου τῆς Ἑστίας κ. Γ. Κασδάνης. Τὸ ἱστορικὸν τοῦτο ἔργον τοῦ διαπρεποῦς ἐν τοῖς λογίοις ἡμῶν κ. Π. Καρολίδου μέλλει νὰ καταλάβῃ τιμητικὴν θέσιν μεταξὺ τῶν προϊόντων τῆς συγχρόνου ἡμῶν φιλολογίας, πληροῦν ἅμα ἑλλειψιν ἐπισθητοτάτην ἐν τῇ γλώσσῃ ἡμῶν. Ἐν τῇ ἐκπονήσει αὐτοῦ ὁ συγγραφεὺς ἔσχεν ὑπ' ὄψιν πᾶσαν πηγὴν δυναμένην νὰ διαφωτίσῃ ἔστω καὶ κατ' ἐλάχιστον τὰ πραγματευόμενα ζητήματα, μετὰ συντόνου ἐπιμελείας ἐρευνῶν καὶ μελετῶν πᾶν ἐν Εὐρώπῃ δημοσίευμα ἀναγόμενον εἰς τὴν σύγχρονον ἱστορίαν. Οὕτως ἀπῆρτισεν ἐπιστημονικὸν ἔργον ὄντως τέλειον, ἡ ὕλη δὲ τῆς συγγραφῆς ταύτης, αποτελουμένη ἐκ τῶν τόσῳ σπουδαίων, ποικίλων καὶ δραματικῶν συμβάντων, πολιτικῶν καὶ πολεμικῶν, τοῦ συγχρόνου βίου τῶν εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν, ἀτίνα γλαφυρῶς καὶ ὥς ἐνεστί σαφῶς καὶ μεθοδικῶς ἐκθέτει καὶ διαφωτίζει ἡ τέχνη τοῦ συγγραφέως, προῶρισται νὰ ἐλκύσῃ ἀμέριστον τὴν προσοχὴν τοῦ ἀναγνώστου, τέρπουσα ἅμα καὶ διδάσκουσα αὐτόν. Ὡς τοιοῦτον τὸ ἔργον τοῦ κ. Καρολίδου δὲν ἔχει βεβαίως ἀνάγκην συστάσεως πρὸς τὸ Κοινόν. Μικρὸν ἀπόδειγμα αὐτοῦ δημοσιεύομεν ἐνταῦθα κατ' εὐμενῇ παραχώρησιν τοῦ ἐκδότου τὸν κατωτέρω χαρακτηρισμὸν τοῦ περιβοήτου αὐστριακοῦ διπλωμάτου πρίγκηπος Μεττερνίχου, οὗ παραθέτομεν καὶ τὴν εἰκόνα. Σ. τ. Δ.

Ὁ Κλήμης Λοθάριος Οὐενσελαῦος, πρίγκηψ Μεττερνίχος, ἐγεννήθη τῷ 1773 ἐν Κωβλεντίᾳ ἐξ οἴκου ἀριστοκρατικοῦ τῶν παραρρηνίων χωρῶν. Πρωίμως δὲ προαχθεὶς ἐν τῇ διπλωματικῇ ὑπηρεσίᾳ παρέστη ἐν τῷ ἐν Ῥαστάδῃ τῷ 1797 — 99 συγκροτηθέντι συνεδρίῳ ὡς ἀντιπρόσωπος

τοῦ συλλόγου τῶν κομήτων τοῦ Γερμανικοῦ κράτους, ἀπὸ δὲ τοῦ 1801 διετέλει πρεσβευτὴς τῆς Αὐστρίας ἐν Δρέσδῃ, Βερολίῳ (1803) καὶ ἐν Παρισίοις (1806—9). Τῷ 1809 ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐξωτερικῶν τοῦ Αὐστριακοῦ κράτους, διευθύνων αὐτὸς ἐπὶ τεσσα-

ράχοντα περίπου ἔτη καὶ ἐπὶ τινὰ δὲ χρόνον, ἰδίως κατὰ τὰ ἔτη 1815—28, καταστήσας τὴν ὑπ' αὐτοῦ διευθυνομένην πολιτικὴν τῆς Αὐστρίας ἄξονα τῆς ὅλης εὐρωπαϊκῆς πολιτικῆς. Τοιοῦτος ἀνὴρ βεβαίως δὲν εἶναι ἄξιον νὰ παροραθῇ ἐν τῇ ιστορικῇ αὐτοῦ ἐμφανίσει καὶ ἐνεργείᾳ. Ἀλλ' ὅμως ἂν πραγματευώμεθα ἐνταῦθα ἰδιαιτέρως καὶ ὁπωσοῦν λεπτομερῶς τὰ κατὰ τὸν ἄνδρα, σκιαγραφοῦντες γενικῶς τὸν χαρακτῆρα αὐτοῦ, ποιούμεν τοῦτο οὐχὶ ἕνεκα τῆς ἐκτάκτου πολιτικῆς ἢ οἰασθῇποτε ἄλλης ἀξίας τῆς σημασίας αὐτοῦ. Τὰ φυσικὰ προτερήματα τοῦ Μεττερνίχου ἦσαν μέτρια, ὁ δὲ μακρὸς αὐτοῦ πολιτικὸς βίος οὐδαμῶς ἀνέδειξεν αὐτὸν πολιτικὸν μέγαν ἢ ἄνδρα ἑκτακτον ἔστω σμικρόν τι μεγαλείον περιβεβλημένον. Καὶ ὁ τόπος δὲ ἐν ᾧ ἐζήσε, καὶ τὸ κράτος, ὧπερ ὑπηρετήσε, δὲν παρεῖχε στάδιον εἰς μόρφωσιν μεγάλων πολιτικῶν ἀνδρῶν. Πρὸς διάπραξιν μεγάλων πολιτικῶν ἔργων ἀπαιτεῖται νὰ ὑπάρχωσιν οὐ μόνον ἑκτακτα φυσικὰ προτερήματα, ἀλλὰ καὶ εὐρύ στάδιον πολιτικὸν καὶ ἠθικόν πρὸς μεγαλοουργήματα. Ἀλλὰ τοιοῦτον στάδιον πολιτικόν, ἠθικόν δύναται νὰ ὑπάρχῃ μόνον ἐκεῖ, ἔνθα ὑπάρχουσιν ἔθνη, ἰδέα ἐθνικὴ καὶ ἰδέα πολιτικαὶ μεγάλα ἐκ μεγάλων καὶ ἐνδόξων τοῦ παρελθόντος παραδόσεων ἀπορρέουσαι, ἐκ τῆς πραγματικῆς δυνάμεως τοῦ παρόντος ἀρυόμεναι τὴν ὕλην καὶ ἐκ τῶν μεγάλων ἐμπνεύσεων τοῦ μέλλοντος καθοδηγούμεναι· πρὸς δὲ καὶ κυβερνήσεως προοδευτικῇ καὶ ἡγεμονίᾳ πεφωτισμένως, μεγαλεπήβολος, παραχωρῶν σταδίων δράσεως τοῖς ὑπ' αὐτὸν ὑπηρετοῦσιν. Ἀλλὰ τὸ αὐστριακὸν κράτος ἦτο ἔρημον πάντων τούτων τῶν ἀπαραιτῶν μεγαλοουργοῦ ιστορικῆς δράσεως στοιχείων· ἡ δὲ τοῦ Μεττερνίχου θέσις ὡς ὑπουργοῦ τῶν ἐξωτερικῶν ἦτο ἀπλὴ ἀστυνομικὴ ὑπηρεσία ἐν τοῖς εὐρωπαϊκοῖς πράγμασιν ὑπὸ τὴν ἔννοιαν καὶ τὸν χαρακτῆρα τῆς αὐστριακῆς πολιτικῆς καὶ τῶν ἰδιαιτέρων συμφερόντων τῆς τοιαύτης πολιτικῆς ἐφαρμοζομένη.

Ὁ Μεττερνίχος ὡς ἰθύντωρ τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς δὲν εἶχε νὰ ἐπινοήσῃ τι νέον σύστημα οὐδὲ νὰ χαράξῃ νέαν ὁδόν. Τὸ μέγα ἔργον αὐτοῦ ἦτο νὰ βαδίξῃ ἐπὶ τῆς κεχαραγμένης ὁδοῦ καὶ νὰ ἐφαρμόζῃ μεθ' ὅλης τῆς ἀκριβείας καὶ αὐστηρότητος τὸ καθιερωμένον ἥδη ὑπὸ τῆς πολιτικῆς τοῦ κράτους σύστημα τῆς στασιμότητος. Ὅτι δ' ἄνθρωπος ἐπὶ δεκαετηρίδας ὁλοκλήρους οὐ μόνον τὴν ἐξωτερικὴν τῆς Αὐστρίας πολιτικὴν διηύθυνεν, ἀλλ' ἐπὶ τινὰ χρόνον ὑπῆρξε καὶ τῆς ὅλης εὐρωπαϊκῆς πολιτικῆς ἰθύντωρ, ἄρχων τοῦ πνεύματος τῶν ἡγεμόνων, δεσμεύων πρὸς ἑαυτὸν τοὺς πολιτικούς ἄνδρας, συμβουλεύων καὶ προκαλὼν συνεντεύξεις ἡγεμόνων καὶ συγκαλὼν συνέδρια κρατῶν πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῆς πολιτικῆς αὐτοῦ, τοῦτο ἦτο ἀποτελεσματὶ τῆς καθόλου καταστά-

σεως τῶν εὐρωπαϊκῶν πραγμάτων κατὰ τὴν πρῶτην ἰδίως δεκαετηρίδα τὴν ἐπακολούθησασαν τοῖς γεγονόσι τοῦ 1815. Ἐν ταῖς ἐπαναστατικαῖς περιόδοις, καθὼς λέγει ὁ Mignet, δημιουργοῦσιν οἱ εἰς ταύτας ἀναμιγνύμενοι τὴν τύχην αὐτῶν οὐχὶ διὰ τοῦ πνεύματος αὐτῶν τοῦ πολιτικοῦ, ἀλλὰ διὰ τῆς διαγωγῆς, καὶ ἡ μετριότης ἢ ἀντέχουσα εἶναι ἰσχυροτέρα ἢ ἡ μεγαλοφυΐα ἢ διακοπτομένη, διότι ἡ ἐπανάστασις δὲν ἐπιτρέπει νὰ φαίνεται καὶ νὰ διαγιγνώσκηται ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἢ ἀληθῆς ἀξία. Ὁ Ῥοβεσπierre κατέστη μέγας ἐν τῇ ἐπανάστασι διὰ τῆς τοιαύτης αὐτοῦ ιδιότητος. Περίοδος δὲ πολιτικὴ καὶ περιστάσεις καθόλου ὅμοιαι καὶ ἀνάλογοι πρὸς ἐπανάστασιν ἀνέδειξαν τὸν Μεττερνίχον μέγαν. Ἡ σφοδρὰ μεταξὺ τῶν πολιτικῶν μερίδων πάλιν ἡ καθιστώσα δυσχερὴ τὴν ἐσωτερικὴν εἰρήνην τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν, ὁ πολλὰκις ὑπολανθάνων ἐνίοτε δὲ φανερός ἄγων τῶν νέων ἰδεῶν κατὰ τῶν καθεστῶτων καὶ ὁ πρὸ τοῦ φάσματος τῆς ἐπανάστασεως διηνεκῆς φόβος ἡγεμόνων καὶ κυβερνήσεων ἐδημιούργησεν ἐν Εὐρώπῃ κατάστασιν ὅλως ἰδιόρρυθμον καὶ ἐπισφαλεστάτην ὑπὸ τὴν ἐποψὴν νῆς ἐσωτερικῆς εἰρήνης. Τὸ ὑπὸ τοῦ περιφήμου Ἀγγλοῦ πολιτικοῦ ἀνδρὸς Φλόξ λεγόμενον, ὅτι «ἡ παλινόρθωσις εἶναι ἡ χειρίστη πασῶν τῶν ἐπανάστασεων», ἐφηρμόζετο ἀκριβέστατα ἐπὶ τῆς καταστάσεως τῆς ἐσωτερικῆς τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν τῆς δημιουργηθείσης διὰ τῆς παλινόρθώσεως τοῦ 1815 πανταχοῦ σχεδὸν τῆς Εὐρώπης.

Ἐν τοιαύτῃ ἀνωμάλῳ καταστάσει τῶν πραγμάτων, τῇ ἐχούσῃ πολλὴν ὁμοιότητα κατὰ τὸν ἐσωτερικὸν ἠθικὸν αὐτῆς χαρακτῆρα πρὸς ἐπανάστασιν, ὁ μικρὸς ἀνὴρ τῆς εἰρήνης δύναται ν' ἀσκῇ παροδικῶς παντοδύναμον ἐπὶ τὴν πορείαν τῶν πραγμάτων ῥοπὴν κρατῶν ἐν τῇ χειρὶ τὴν σημαίαν τὴν δυναμένην νὰ συναθροίσῃ περὶ ἑαυτὴν τοὺς θιασώτας τῆς ἐπανάστασεως ἢ ἀντεπανάστασεως. Καὶ ὁ Μεττερνίχος ἔφερε τοιαύτην τινὰ σημαίαν, τὴν σημαίαν τῆς πολιτικῆς στασιμότητος καὶ ἀδρανείας τῆς μεθισταμένης εἰς ἀντίδρασιν κατὰ πάσης προόδου καὶ εἰς ἐνεργητικότητα πρὸς καταπολέμησιν πάσης θετικῆς προόδου πολιτικῆς καὶ πρὸς ἀμείλικτον πόλεμον κατὰ παντὸς κινήματος ὑπὲρ ἐθνικῆς καὶ πολιτικῆς ἐλευθερίας τῆς ὁποίας τὸ ὑπὸ μορφὴν ἐπανάστασεως φάσμα αὐτὸς πλέον παντὸς ἄλλου ἠδύνατο νὰ σείῃ πρὸ τῶν ὁμμάτων τῆς μοναρχικῆς Εὐρώπης. Διὰ τοῦ φάσματος τούτου κατώρθωσε νὰ καταστήσῃ ὅλως ὑποχείριον ἑαυτῷ τὸν αὐτοκράτορα Ἀλέξανδρον τῆς Ῥωσσίας καὶ δι' αὐτοῦ νὰ ἐπιδιώκῃ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς πολιτικῆς αὐτοῦ. Τὸ ἠθικὸν κράτος τοῦ Μεττερνίχου ἐπὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν ὁπωσοῦν ὁμοίων αὐτῷ τὸν χαρακτῆρα ἡγεμόνων καὶ πολιτικῶν ἀνδρῶν συνίστατο οὐχὶ ἐπὶ ἠθικῆς τινος ὑπεροχῆς ἢ δυνάμεως

πνευματικῆς, ἀλλ' ἐπὶ τῆς διαγνώσεως τοῦ ἀδυνατοῦ μέρους τοῦ χαρακτῆρος τῶν ἀνθρώπων, εἰς ἣν εἶχεν ἱκανὴν ἐπιτηδεύουσα καὶ πείραν. Ὁ Μεττερνίχος δὲν ἀντελαμβάνετο τοῦ πνεύματος τῆς ἐποχῆς σπουδαίως ὑπὸ τὴν ὑψηλὴν πολιτικὴν καὶ ἠθικὴν ἔννοιαν καὶ βαθυτέραν σημασίαν τοῦ ὀνόματος καὶ οἶονεῖ ἐποπτικῶς καὶ μετ' εὐθυγνώσεως, ἀλλ' ἐπιπολαιῶς ὑπὸ τὴν ἀμέσως ἀντιληπτὴν ὄψιν, τὴν ἐκφαίνουσιν τὰ συμφέροντα, τὰ πάθη καὶ τὰς προλήψεις καὶ ἄλλα ταπεινότερα ἠθικὰ ἐλατήρια ἡγεμόνων, κυβερνήσεων καὶ λαῶν. Ἐνθρῆγει δὲ ὁδηγούμενος καὶ ἐλαυνόμενος ὑπὸ τοῦ πνεύματος τούτου οὐχὶ ὡς μέγας πολιτικὸς ἀνὴρ βλέπων ἅμα πρόσω καὶ ὀπίσω, ἀλλ' ὡς τις ἐπιτήδεις αὐλικὸς θεράπων Ἀσιανοῦ δεσπότη, ὡς τις εὐνοῦχος πολιτικὸς ἀνὴρ ἄλλων αἰώνων, ἀγωνιζόμενος νὰ διατηρῇ τὴν θέσιν αὐτοῦ διὰ τῆς διαρκοῦς εὐνοίας τοῦ κυρίου αὐτοῦ καὶ τὴν εὐνοίαν ταύτην ἐλαύνων διὰ πολιτικῆς διαγωγῆς ἀρεστῆς τῷ τυραννικῷ δεσπότη. Καὶ κατὰ τοῦτο οὐ μόνον ἠθικῶς μεγαλείου οἰοῦντο ποτε ἀμπαν ἐστέρειτο ὁ ἀνὴρ, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ συνήθει πολιτικῇ περινοίᾳ οὐδαμῶς διέπρεπεν οὐδὲ τοῖς ἐκ τοῦ ἐγγύθεν γινώσκουσιν αὐτὸν τοιοῦτου ἀνδρός δόκησιν παρῆεν. Οἱ ἐξωτερικοὶ τοῦ προσώπου χαρακτῆρες, καὶ ἰδίως ὁ χαρακτηριστικὸς αὐτοῦ γέλως, δὲν ἐνεποιοῦν τὴν αὐτὴν ἐντύπωσιν εἰς πάντας τοὺς παρατηρητὰς. Τούτων ἄλλοι μὲν διεγίνωσκον ἐν αὐτοῖς ταπεινὴν τινα καὶ δουλικὴν φιλαρέσκειαν, ἄλλοι δολιότητα καὶ ἀκράτειαν, οὐδεὶς δὲ διέβλεπεν ἐν τῇ ὄψει αὐτοῦ ἐκφρασιν περινοίας, ἐξόχου πνεύματος ἢ βαθύτητος διανοίας. Καθ' ὃν ἔτι χρόνον νέος ὢν ἐσπούδαζεν ἐν Στρασβούργῳ καὶ Μογουντίχ, οὐδεμιᾶς μεταξὺ τῶν συμμαθητῶν αὐτοῦ ἀπῆλθε φήμης ἐπὶ εὐμαθείᾳ, οὐδ' ἀπέκτησε μέγαν πλοῦτον γνώσεων ἢ παιδευσιν συστηματικὴν, μεθ' ὅλην τὴν φυσικὴν καὶ δι' ἐξέως προσγενομένην αὐτῷ εὐχέριαν τοῦ λέγειν καὶ γράφειν, καὶ ἀφοῦ ἐγένετο ἤδη ὑπουργός, περιέπιπτεν ἰδίως ἐν τῷ γράφειν εἰς πολλὰ σφάλματα λογικὰ τε καὶ γραμματικά. Οἱ συμμαθηταὶ αὐτοῦ ἐξύμνουν ἐν αὐτῷ τρία τινα *fourbe, faux, fanfaron*, ἥτοι τὸν πανουργόν, τὸν ψευδῆ, τὸν ἀλαζόνα. Ὅτι εἶχεν τινα δεξιότητα φυσικὴν, εὐχέριαν περὶ τὴν ἀντιλήψιν, ὅτι ἦτο πολὺτροπος καὶ πολυμήχανος, τοῦτο ὠμολόγουν καὶ οἱ μάλιστα περιφρονοῦντες αὐτόν. Καὶ αὐτός ὁ περιβόητος Φούσσὲ ἐπῆνε τὸ κατασκοπικὸν πνεῦμα τοῦ Μεττερνίχου καὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ ὁξέως διακινῶσκειν τὰς ἀδυναμίας καὶ τὰς ἐλλείψεις τῶν χαρακτῆρων.

Ἀλλὰ τὰ φυσικὰ ταῦτα προτερήματα ἡμυρῶντο ὑπὸ τῶν ἐλαττωμάτων τῆς μεγάλης ἀνταρκειᾶς καὶ ἀλαζονείας. Ἐξωτερικῶν κοινωνικῶν προτερημάτων δὲν ἐστέρειτο, καθίστατο μάλιστα ἀγαπητός ἐν ταῖς συναναστροφαῖς διὰ

τῶν ἐπαγωγῶν αὐτοῦ τρόπων. Καίτοι δ' ἐκ νεότητος ἀπέφευγεν ἐργασίας καὶ πόνους διανοητικούς, εἶχεν ἀποκτήσει τινα ἐν τούτοις στωμυλίαν καὶ τινα ἐπιπόλαιον εὐφυολογίαν ἱκανὴν μὲν νὰ δελεάσῃ τοὺς κουφόνους Βιενναίους, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τοὺς σπουδαίους κριτὰς τῶν εὐφυολόγων κρίσεων καὶ ἐκφράσεων αὐτοῦ.

Ὁ ἀξιγάπητος ἄσωτος (*l'aimable roué*), ὡς ἐκαλεῖτο ὁ Μεττερνίχος ἐν ταῖς ἀριστοκρατικαῖς κοινωνικαῖς τάξεσι, διαγαγὼν τὴν νεότητά αὐτοῦ ἐν ἡδυπαθείαις καὶ ἐν ταύταις κατασπεύσας τὴν περιουσίαν αὐτοῦ κατέστη πρωίμως ἔνεκα χρηματικῶν ἀμνηχανῶν καταχραστῆς καὶ εὐπροσιτώτατος εἰς δωροδοκίας, ἀπὸ τῆς ἐν Δρέσδῃ προσθεύσεως ἤδη καταχωρῶμενος τὸ ἀξίωμα αὐτοῦ πρὸς τοιαύτην ἐπονειδίστον κερδοσκοπίαν. Βραδύτερον γενόμενος ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν διετίθει ἀνελέγκτως καθ' ὅλην τὴν βασιλείαν τοῦ Φραγκίσκου Α' καὶ μετὰ πολλῶν καταχρήσεων ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὸ ἐτησίως διὰ τὴν διπλωματίαν καὶ τὴν μυστικὴν ἀστυνομίαν προσδιορίζομενον κονδύλιον τῶν 13 ἑκατομμυρίων φλωρινίων. Περὶ τῶν δωροδοκιῶν δὲ τοῦ Μεττερνίχου ὑπὸ ἡγεμόνων καὶ κυβερνήσεων πολλὰ λέγονται, τῶν ὁποίων τινα μόνον, καὶ τὰ ἐλάχιστα, ἂν ὦσιν ἀληθῆ, ἀρκοῦσι νὰ καταδεικνύωσι τὸν Μεττερνίχον ἕνα τῶν μᾶλλον διεφθαρμένων καὶ ἐξηχρεωμένων πολιτικῶν ἀνδρῶν καὶ ὀνίων χαρακτῆρων. Οὕτω λέγεται ὅτι κατὰ τὴν ἐν Βιέννῃ σύνοδον διεφθέρετο ὑπὸ πολλῶν μικρῶν ἡγεμόνων καὶ κυβερνήσεων, ἵνα ὑπερασπίζῃ τὰ συμφέροντα αὐτῶν ἐν τῇ συνόδῳ. Ἐπίσης δὲ μεγάλα ἀποδίδονται αὐτῷ καταχρήσεις κατὰ τὴν πληρωμὴν τῆς ἐκ μέρους τῆς Γαλλίας πολεμικῆς ἀποζημιώσεως καὶ κατ' αὐτὴν ἔτι τὴν ἐκκένωσιν τοῦ Γαλλικοῦ ἐδάφους ἀπὸ τῆς στρατιωτικῆς κατοχῆς. Λέγεται πρὸς τοῦτο, ὅτι οὐ μόνον ἐλάμβανε δῶρα παρὰ τῆς Ῥωσσίας διὰ τῆς δουκίσσης Σαγάν, ἀλλ' ὅτι συνέτασεν ἰδιωτικὰς ἐκθέσεις καὶ ὑπομνήματα καὶ ἄλλα ἰδιωτικὰ ἔγγραφα διὰ τοὺς αὐτοκράτορας τῆς Ῥωσσίας, καὶ ἐν γνώσει τοῦ κυρίου αὐτοῦ ἡμεῖθετο διὰ μεγάλων χρηματικῶν ποσῶν χάριν τῆς ὑπηρεσίας ταύτης διδομένων, καὶ ὅτι ὁ Καποδίστριας δις (1812 καὶ 1819) ἐπειράθη νὰ προσαγάγῃ τὸν ὦνιον πολιτικὸν ἄνδρα τῆς Αὐστρίας εἰς τὰ πολιτικὰ σχέδια τῆς Ῥωσσίας δι' ὑποσχέσεως μεγάλης χρηματικῆς δωρεᾶς. Εἶναι δ' ἀληθὲς ὅτι ὁ Ναπολέων κατὰ πρόσωπον ἐκάλεσε τὸν Μεττερνίχον δωροδόκον ἥτοι χρήμασι διαφθειρόμενον (ὑπὸ τῆς Ἀγγλικῆς κυβερνήσεως). Ἡ πρὸς τοιαύτην δωροδοκίαν καὶ διαφθοράν ἐξίς καὶ ἀγάπη τοῦ Μεττερνίχου ἦτο κατὰ μέγα μέρος ἀποτέλεσμα τοῦ ἡδυπαθοῦς καὶ ἀκολάστου βίου, τὸν ὁποῖον, ὡς εἴπομεν, διῆγεν ἐκ νεότητος. Ὁ τοιοῦτος δ' ἡδυπαθὴς βίος, ὃν ἐξηκολούθει νὰ διάγῃ καὶ ἀφοῦ τῷ 1809 ἐκλήθη

εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν, ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς πολλὰς δυσφῆμους περὶ τοῦ οἰκιακοῦ, οἰκογενειακοῦ καὶ τοῦ κοινωνικοῦ βίου τοῦ Μεττερνίχου φήμας, αἵτινες καὶ μὴ ὦσιν ἐν πᾶσιν ἀληθεῖς, δεικνύουσιν οὐχ ἦσαν ἡμῖν ποίας ὑπολήψεως ἠθικῆς ἀπήλauen ὁ ἄνθρωπος οὗτος παρὰ τοῖς συγχρόνοις αὐτοῦ, καὶ ὅτι ἀνὴρ τοιαύτης ἀπολαύων φήμης ἠδύνατο μὲν νὰ ᾔηται τέλειος αὐλικός, ἀλλ' οὐδέποτε σπουδαῖος, πολλοῦ γε δεῖ, μέγας πολιτικός ἀνὴρ, ἀλλὰ μόνον πολιτικός μηχανορράφος. Διότι οὐδ' ἡ ἀρετὴ σπουδαίου πολιτικοῦ ἀνδρὸς δύναται νὰ ᾔηται ἀνεξάρτητος ἀπὸ τῆς καθόλου ἠθικῆς ἀξίας αὐτοῦ καὶ ἀπὸ τῆς ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ κοινωνίᾳ περὶ τῆς ἠθικῆς ταύτης ἀξίας καὶ ὑπολήψεως.

Ἄλλ' ὁ Μεττερνίχος οὐ μόνον ὡς δωροδόκος κατηγορεῖτο, οὐ μόνον ὡς ἠθικῶς διεφθαρμένος κατελαλεῖτο, ἀλλὰ καὶ ὡς ἄνθρωπος καθόλου ὑπὸ τῶν συγχρόνων περιεφρονεῖτο καὶ ἡτιμάζετο. Παρὰ τοῖς ἡγεμόσι καὶ πολιτικοῖς ἀνδράσι, καὶ αὐτοῖς τοῖς ὁμοίοις τὸν χαρακτῆρα πρὸς αὐτόν, οὐδεμιᾶς ἀπήλauen ὑπολήψεως ὁ Μεττερνίχος. Αὐτός ὁ Ἀλέξανδρος, ὁ τοσοῦτον ὕστερον ἐν ταῖς στιγμαῖς τῆς στενοχωρίας αὐτοῦ δεσποζόμενος ὑπὸ τοῦ Μεττερνίχου ὡς πολιτικοῦ ἀνδρὸς ἢ μᾶλλον ὡς ἰθύντορος τῆς αὐστριακῆς πολιτικῆς, κατὰ τὸν χρόνον τῆς βιενναίας συνόδου ἀπεκάλει αὐτόν περιφρονητικῶς γ ρ α φ έ α (ἴσως διὰ τὸ μισθωτόν αὐτοῦ) καί, ὅσakis ἐφώρα αὐτόν ὡς χυδαῖον ψεύστην, ἡγανάκτει διότι δὲν ἐπετρέπετο νὰ λάβῃ ἀτομικὴν ἐκδίκησιν κατὰ τοῦ ἀτίμου ἀνθρώπου, ἀπηγόρευε δὲ πᾶσι τοῖς περὶ αὐτόν τὴν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Μεττερνίχου ἐπίσκαψιν. Ὁ Ναπολέων ἔλαγεν ὅτι ὁ Μεττερνίχος τὴν δολιότητα καὶ τὴν μηχανορραφίαν ἐξελάμβανεν ὡς τέχνην τοῦ πολιτεύειν. Ὁ Ἐλβετὸς τὴν καταγωγὴν Ῥώσσοις πολιτικός ἀνὴρ Μέριαν ἐκάλει αὐτόν κ ο ν ί α ν γ α ν ω μ έ ν η ν καὶ αὐτός δὲ ὁ περὶ τὰς πολιτικὰς ραδιουργίας ἐμπειρότατος Ταλλεϋράνδος ἐκάλει τὸν Μεττερνίχον π ο λ ι τ ι κ ὸ ν τ ῆ ς έ β δ ο μ ά δ ο ς, ταχέως ἀλλάσσοντα σκοποὺς καὶ μέσα, οὐδένα ποιούμενον λόγον τιμῆς καὶ πίστεως. Καὶ οἱ Ἀγγλοὶ πολιτικοὶ ἄνδρες, ὁ Οὐελλινγκτὼν καὶ αὐτός ὁ ἐπίσης μοχθηρὸς καὶ τὰ πολλὰ τῷ Μεττερνίχῳ ὅμοιος Ἀγγλος πρωθυπουργὸς Καστελρήνος περιφρονητικῶς ἐλάλουν περὶ τοῦ αὐστριακοῦ ὑπουργοῦ καὶ τοῦ ἀμφιβόλου χαρακτῆρος αὐτοῦ καὶ τῆς δολιότητος. Εἰς δὲ τὸν ἀπορῶντα πῶς ἀνὴρ τοιαύτης κατὰ βάθος ἀπολαύων φήμης καὶ ἠθικῆς ὑπολήψεως παρὰ τῶν ἡγεμόνων καὶ πολιτικῶν ἀνδρῶν ἐθεωρεῖτο κοινῶς πολιτικός ἀνὴρ καὶ ἐτιμάτο ὡς τοιοῦτος ἐν τε τῷ κράτει, ἐν ᾧ ὑπερέτει καὶ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, πρόχειρος ἢ ἀπάντησις ἢ διδομένη ὑπὸ τοῦ Γερβίνου

λέγοντος, ὅτι «ἤθελεν εἶσθαι ἀληθῶς ἀκατάληπτον εἰς οἰονδήποτε πῶς εἰς τὸ ὄνομα τοιοῦτου ἀνδρὸς ἦτο δυνατόν νὰ προσαφθῇ κρείττων τις φήμη, ἂν μὴ ἤξευρεν οὗτος πόσον ἡ ἐξ οὐ σί α ἀ π ο τ υ φ λ ο ῖ τὴν κρίσιν τῶν ἐγγχωρίων καὶ πόσον φυσικὸν εἶναι νὰ ἐπαινῆται παρὰ τοῖς ξένοις ἀνὴρ παρέχων αὐτοῖς ὠφελείας».

Π. ΚΑΡΟΛΙΔΗΣ

Ο ΡΑΓΚΑΒΗΣ ΕΝ ΜΟΝΑΧΩ

Ἐν ταῖς βιογραφίαις τοῦ Ἀλεξάνδρου Παγκαθῆ, ἄρτι μεταστάντος, ἃς ἀνέγνωσα εἰς τὰς τῆς πρωτεύουσας ἐφημερίδας, διαφοροτρόπως ἐξετέθησαν τὰ περὶ τῶν ἐν Μονάχῳ τῆς Βαυαρίας σπουδῶν αὐτοῦ.

Ἐάν δὲν κρίνῃ ἡ «Ἐστία» ἄσκοπον, ἃς δημοσίευσεν τὸ κατωτέρω ἀπόσπασμα ἐξ ἀνεκδότου συγγραφῆς μου ἐπιγραφομένης «Περὶ τῆς ἐν Μονάχῳ Ἑλληνικῆς κοινότητος καὶ Ἑκκλησίας». Τὰ ἐν αὐτῇ σημειούμενα ἤκουσα παρ' αὐτοῦ τοῦ ἀειμνήστου Α. Παγκαθῆ.

Ἐν Κερκύρᾳ 24 Ἰανουαρίου 1892.

ΣΠ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΣ

«... Ἀπεφάσισεν ὁ βασιλεὺς Λουδοβίκος νὰ προσλάβῃ παρ' ἑαυτοῦ ἑλληνοπαῖδας, υἱοὺς ἀγωνιστῶν πενομένων, ὅπως μορφώσῃ αὐτοὺς καὶ ὡς ἴδια τέκνα ἀναθρέψῃ ἰδίᾳ δαπάνῃ καὶ ἐκπαίδευσιν ἐν Μονάχῳ. Ἐπραγματοποιήθη δὲ ἡ ἀπόφασις ἐκείνῃ τοῦ ἀειμνήστου φιλέλληρος ὡς ἐξῆς :

Εἶχεν ἀποσταλῇ παρὰ τῶν γονέων αὐτοῦ τῷ 1825 εἰς Μόναχον ὁ Α. Παγκαθῆς, ὅπως παιδευθῇ περὶ τὴν φιλολογίαν ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν καὶ προστασίαν τοῦ φιλέλληρος καθηγητοῦ Θεοφίλου. Μαθὼν τοῦτο παρ' ἐκείνου ὁ Λουδοβίκος, προέτεινεν αὐτῷ ν' ἀφῆσθαι τὰς Μούσας ἂν θέλῃ, καὶ νὰ ἐκπαιδευθῇ περὶ τὰ πολεμικὰ ἐν τῇ στρατιωτικῇ σχολῇ τῆς πόλεως ἐκείνης, ὡς ὑπότροφος αὐτοῦ «διότι, ἔλαγεν ὁ ἀειμνήστος ἐκείνος βασιλεὺς, ἡ Ἑλλὰς εἰς τὰς παρούσας περιστάσεις ἔχει ἀνάγκην βραχιόνων στρατιωτικῶν». Τὴν πρότασιν ὁ Παγκαθῆς ἀπεδέχθη, καίτοι δὲν ἔτρεφεν ἰδιαιτέρην κλίσιν πρὸς τὰ στρατιωτικὰ. Πρὸ τοῦ τέλους ὁμοῦς τοῦ αὐτοῦ ἔτους 1825 ἦλθεν ἐπίσης ὅπως ἐκπαιδευθῇ εἰς Μόναχον ὁ συγγενὴς αὐτοῦ Σκαρλάτος Σούτσος, γόνος, ὡς γνωστὸν, τοῦ δυστυχῆσαντος κατόπιν ἡγεμονικοῦ οἴκου τῆς Βλαχίας. Ὁ Παγκαθῆς, γενναῖως φερόμενος, ἐμήνυσεν διὰ τοῦ Θεοφίλου τῷ βασιλεῖ ὅτι ὁ Σούτσος ὑπὸ πολλὰς ὑπόψεις εἶχε μεῖζονα ἢ αὐτὸς δίκαια ἐπὶ τῆς ἡγεμονικῆς ἐλευθεριότητος, καὶ μάλιστα διότι αὐτὸς δὲν ἦτο μὲν πλούσιος ἀλλ' ἠδύνατο ἐπωσθήποτε νὰ συντηρηθῇ ἰδίᾳ δαπάνῃ ἐν τῇ ξένῃ, ἐκείνος δὲ μετὰ πολλῆς δυσκολίας θὰ κατῴρθου τοῦτο. Ὁ καλοκᾶχθος ὁμοῦς βασιλεὺς, μέχρι δακρύων συγκινηθεὶς, ἐδέχθη ἔτι γενναϊότερος, παρὰ λαβὼν τοῦτον καὶ ἐκείνον ὡς ὑπότροφους. Οὗτοι οἱ δύο λοιπὸν ὑπῆρξαν οἱ πρῶτοι τοῦ Λουδοβίκου ὑπό-